

Ranavirus in de zwemvijver Zwarte Dennen te Staphorst

Annemarieke Spitzten, Marc Schils, Bernardo Saucedo & Ruud Jonker

Staatsbosbeheer, Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en RAVON hebben over de situatie van herhaalde uitbraken van ranavirus in de zwemvijver in Boswachterij Staphorst overlegd. Hoe kan een beheerder hiermee omgaan?

De zwemplas Zwarte Dennen in Staphorst is voor amfibieën een aantrekkelijk voortplantingshabitat en herbergt een grote populatie knoflookpadden. In 2012 en in 2015 zijn hier uitbraken van ranavirus geweest, waardoor grote aantallen knoflookpadlarven dood gingen (Spitzten – van der Sluijs *et al.*, submitted). Omdat dit water een zwemplas is, trekt het jaarlijks vele duizenden mensen die komen recreëren. Deze combinatie van natuurwaarde, recreatieve waarde en de aanwezigheid van ranavirus, zorgt ervoor dat de beheerder (Staatsbosbeheer) voor een dilemma kwam te staan. Hoe om te gaan met beschermde natuurwaarden (waardevolle vijver voor knoflookpad) en met de recreatieve waarde (openstelling voor publiek). Aanvullend probleem is dat om de kwaliteit van het zwemwater te kunnen garanderen de vijver om het jaar geschoond moet worden.

RAVON, Staatsbosbeheer en DWHC hebben om die reden overleg gehad over de mogelijkheden en onmogelijkheden om; de knoflookpad te behouden, de zwemplas te laten functioneren als zwemplas en voorzorgsmaatregelen te nemen tegen de verspreiding van ranavirus buiten dit gebied. Uiteindelijk zijn we gekomen tot een pakket aan maatregelen.

Schonen

Bij het schonen van de plas komen duizenden liters water vrij. Belangrijk is dat dit niet via aanpalende sloten verder verspreid wordt. Om die reden is gekozen het water te laten inzigen in het bos, en om een deel van het water in de “Oude Vijver” naast de zwemplas te laten lopen. Op die manier wordt voorkomen dat het water het gebied verlaat. De naastgelegen plas bevat vis, waardoor de amfibiedichtheid nihil is.

Ranavirus

Ranavirus kan massale sterfte veroorzaken bij reptielen, vissen en bij amfibieën. Sinds 2010 is bekend dat ranavirus ook in Nederland voorkomt. Ranavirus is aangetroffen bij groene kikkers, bruine kikkers, gewone padden, knoflookpadden, kamsalamanders en kleine watersalamanders. Bekend is uit andere landen dat ook de vuursalamander, vroedmeesterpad en de Alpenwatersalamander gevoelig zijn voor het type ranavirus dat in Nederland gevonden wordt.

Leegpompen vijver. (Foto: Marc Schils)

De vegetatie wordt afgevoerd zoals dat de afgelopen jaren ook is gebeurd. Eerst wordt de watervegetatie op rillen op de oever geplaatst zodat alle waterkevers, libellenlarven, amfibieën en andere waterdieren de mogelijkheid hebben hieruit te klimmen. Vrijwilligers helpen amfibieën hieruit te halen en terug te zetten in het water. Daarna wordt de vegetatie naar het bos in de directe omgeving gebracht.

Alle materialen die worden gebruikt, worden gedesinfecteerd voordat ze in andere terreinen worden gebruikt.

Publiek

Gebleken is dat zelfs honderden dode en stervende paddenvissen mensen er niet van weerhouden om te gaan zwemmen. Dit is een potentieel risico op verspreiding van de ziektes. Er zijn verhalen bekend van mensen die zieltogende paddenvissen meenamen naar hun eigen tuinvijver. Staatsbosbeheer gaat daarom bij alle ingangen van het gebied informatiepanelen plaatsen en er ook voor zorgen dat er in de regionale krant, op sociale media en de Staatsbosbeheer-website in het voorjaar informatie wordt gegeven.

Beheerders

Ranavirus is natuurlijk niet alleen een probleem in Staphorst. Ook in andere terreinen van Staatsbosbeheer, maar ook van andere terreinbeheerders en bij particulieren speelt dit probleem. Een

Veel dode en stervende knoflookpadlarven. (Foto: Marc Schils)

gezamenlijke strategie is te verkiezen boven ad hoc acties die niet worden gemonitord. RAVON, DWHC en Staatsbosbeheer roepen alle beheerders op die met deze problematiek te maken hebben een consistent en werkbaar plan te maken dat geïmplementeerd kan worden in de gehele organisatie.

Summary

Recurrent outbreaks of ranavirus in recreational waters

Ranaviruses can cause mass mortality in amphibian, reptile and fish populations. When these mortality events occur frequently, a ranavirus infection can have severe impact on an amphibian population. Ranavirus was first detected in the Netherlands in 2010. In 2012 and in 2015, such an event occurred in a population of the Common Spadefoot (*Pelobates fuscus*) in a pond in Staphorst, in the north of the Netherlands. This put Staatsbosbeheer [Dutch Forestry Commission], the owner of the pond, in a dilemma. This water body is a very important breeding site for the Spadefoot, but at the same time it has an important recreational function for the local people. Together Staatsbosbeheer, RAVON and the Dutch Wildlife Health Centre reached a workable solution. The pond

should be cleaned thoroughly every other year. It was agreed that, after cleansing, the discarded water should be kept in the vicinity, seeping into the nearby woodland soil and not disposed of in a ditch. The vegetation that comes out of the pond should be placed on the shore, and later transferred to the woodland. All machinery and equipment needs to be disinfected before leaving the area. An intensive publicity campaign will inform the public and warn people not to spread the virus. We ask nature managers to be aware of this problem, and to tackle it to prevent the spread of ranavirus.

Literatuur

Spitzen – van der Sluijs, A., F. Pasmans, R.P.J.H. Struijk, M. Schils, P. Doornbos, F. van der Sterren, J. Rijks, M. Kik, B. Saucedo, W. Bosman, A. Martel. The course of an isolated ranavirus outbreak in a *Pelobates fuscus* population in the Netherlands. (Submitted)

Annemarieke Spitzen

RAVON, Postbus 1413, 6501 BK Nijmegen, a.spitzen@ravon.nl

Marc Schils

Gentiaan 50, 7711 NP Nieuwleusen, marc@wildlifemarc.nl

Bernardo Saucedo

DWHC, Faculteit Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht, Yalelaan 1, 3584 CL Utrecht, www.dwhc.nl

Ruud Jonker

SBB, Wijkweg 2, 7954 HP, Rouveen, r.jonker@staatsbosbeheer.nl

Op de RAVON website is meer informatie te vinden over ranavirus en ook over wat je kan doen als je een dood dier in het veld aantreft.

Zie hiervoor de links: <http://www.ravon.nl/Diensten/Onderzoek/Ziekteendoodsoorzaak/VerspreidingRanavirus/> en <http://www.ravon.nl/RAVONActief/Waarnemen/Ziekeendodieren/>.

Contact opnemen met RAVON kan door te bellen naar 024 - 7 410 600 en per mail via ziektes@ravon.nl

